

států je dnes pochopena stejně na této i oné straně hranice a můžeme říci, že Němci přejí si stejně jako my, abychom spolu povždy dobře vycházeli. Není opravdu důvodů k nějakému politickému protikladu mezi Československem, jehož samostatnosti nemíní se německá říše v nejmenším dotknout, a Německem, jehož zdravý a pokojný vývoj bude u nás sledován vždy jen se sympatií. Určitá žurnalistika vyzdvihovala jako vlastní účel návštěvy Benešovy zvláště snahu získati Německo proti Maďarsku jako protiváhu Italie, Maďary protěžující. Dr. Beneš představuje si prý novou úpravu střední Evropy ve formě jakési dunajské federace, k níž Německo má dáti své placet. To jsou všechno názory lidí, kteří by rádi nynější stav věcí prohlásili za provisorium, kteří se nemohou stále ještě smířiti s mírovými smlouvami a hledají za každou cenu nějakou změnu. My naproti tomu nemáme prázdňný důvod hledati nějaké jiné uspořádání, které by teprve bylo definitivním, jsme úplně spokojeni s tím, co jest a domníváme se, že i všem ostatním mohlo by se za daného stavu věcí dobře vést, jen kdyby chtěli se postavití poctivě na půdu skutečnosti a hledali s námi dorozumění a obecně vyhovující formy spolupráce. Ministr Beneš proto v Berlíně nerozvíjel žádné velkolepé střeoevropské konstruktivní plány, tím méně žádal nějakou protekci říše v domnělých našich nesnázích, nýbrž jednal pouze o věcech speciálně nás a Němce zajímajících, ať již to jsou současné otázky mezinárodní nebo hospodářské aktuality právě projednávané delegacemi obou států.

Diplomatické *styk*y italsko-jihoslovanské jsou již řadu let velmi napjaté a dosavadní pokusy o vyrovnání neměly zdaru. Nejnověji pracoval však ministr *Marinkovič* opravdu obětavě a s jistou vyhlídkou na úspěch, jehož podmínkou bylo ovšem *ratifikování netunských konvencí* z roku 1925, jimiž se italskému živlu zajišťovala jistá expanse na druhém břehu Jaderského moře. Právě z toho důvodu stavěla se však chorvatská veřejnost velmi energicky proti schválení koncesí, jež Italii povolil ještě *Ninčič*, a žádné vládě se dosud nepodařilo skupštinu k ratifikaci pohnouti. Teprve koncem minulého měsíce octla se věc definitivně na pořadu parlamentního jednání. Ale právě v tu chvíli jakoby zúmyslně byla podniknuta *provokační výprava fašistů do Zadru*, jediného to italského opěrného bodu na dalmatském pobřeží, aby zde demonstrovala pro »vrácení« dalmatského pobřeží a učinila Jugoslavii přijetí netunské smlouvy co nejvíce ponižujícím. Na tyto protijihoslovanské projevy ozval se v zápětí *Šibenik a Split*, kde došlo k velkým bouřím a zpusťování italského majetku. Na to odpověděla ovšem zase města italská, takže obě strany nabyly důvodu k ostrým protestním notám. Italie nemůže však vládě jihoslovanské vytknouti nedostatek energie v potlačování demonstrací, které si později v Bělehradě vyžádaly i řadu krvavých obětí, a *Marinkovič* i za této těžké situace hájí ratifikaci.

V *Řecku* vypukla nová ústavní krise zasažením starého státníka *Venizela*, který se náhle vrátil do aktivity, když byl již řadu let trávil v cizině. Postavil se znovu v čelo své liberální strany a položil royalistům kategoricky požadavek, aby se vzdali svých zásad, jinak že liberálové opustí koaliční vládu. Opravdu také v důsledku tohoto konfliktu zástupce jeho strany ve vládě *Zaimisově*, *Kafandris*, podal demisi. Již se zdálo, že dojde k novým zmatkům, ale vliv *Venizelův* není patrně již takový, jako byl dříve. *President republiky Konduriotis* pověřil *Zaimise* znovu utvořením vlády a liberální strana vrátila se do koalice s royalisty za starých podmínek.

30. května 1928.

Dr. Rudolf Procházka.

NÁBOŽENSKÉ ZÁPASY V MEXIKU BĚHEM POSLEDNÍHO STOLETÍ.

»Země rudých květů, rozpučelých v myslech opilých sluncem a zamilovaných do měsíce, večerky i denice. Země podivných květů a pestrobarvých ptáků, azurových nebo zelených ve všech odstínech. Země krvavých přízraků a rafinovaného citu náboženského . . .«

Ruský básník *Konst. Balmont* popisuje těmito slovy Mexiko. A abychom mohli porozuměti mexickým záležitostem, je nevyhnutelno, abychom byli prosáklí tou vášnivou atmosférou, jež visí nad zemí starých *Mayů*, uměleckých *Tolteků* a bojovných *Azteků*, a abychom se přenesli o celé století nazpět.

R. 1821 generál *Iturbide* prohlásil neodvislost veliké stredoamerické španělské kolonie a stal se jejím císařem Augustem I. Pro zemi tím začala doba zmatků, neboť za necelých 50 let se vystřídalo šest různých režimů, 55 ministerstev a 150 revolucí.

V říjnu 1824 dostalo Mexiko svoji první ústavu, utvořenou podle vzoru Spojených Států a stalo se republikou federativní. V r. 1825 musel zakročiti papež Lev XII. v náboženských záležitostech mladé republiky, v níž neustále bojovaly dvě strany: jednak centralisté, opírající se o vojsko a klerus, jednak federalisté, stoupenci demokracie a nepřátelští kněžstvu. R. 1833 byla prohlášena rovnost Indiánů a Bělochů.

V polovině minulého století byli u moci radikálové. R. 1855 zrušuje Alvarez privilegia kleru. Následujícího roku je utvořena nová konstituce, jež zavádí svobodu svědomí a nařizuje vypovězení Jesuitů a sekularisaci a prodej kněžských statků. (28. června 1856). Stejně jako dnes, protestoval mexický arcibiskup a kněžím, již by uznali ústavu, hrozil exkomunikací. V čelo povstaleckého hnutí postavil se generál Zuloaga, avšak radikálům se podařilo pozvednouti vesničany proti konservativcům. Pověstný Juarez vítězí, potvrzuje sekularisaci, nařizuje zavření klášterů, prohlašuje svobodu svědomí, zavádí občanské sňatky a vypovídá mexického arcibiskupa i biskupy. To vše se nestalo v r. 1828, jak by se snad mohlo myslet, ale v r. 1861.

* * *

A nyní nastává tragické dobrodružství arcivévody Maximiliána Habsburského. Císařovna Eugenie, pohnuta španělským kněžstvem a Marny, získaný věcmi méně příznatelnými, organisují proti liberálnímu Mexiku společnou akci loďstva anglického, španělského a francouzského.

Napoleon III. sní o tom, že ve Střední Americe založí katolické, latinské císařství, a dopomáhá Maximiliánovi k trůnu. Avšak poslední slovo zůstalo nepřemožitelným radikálům, Juarezovi, Porfiriovi Diazovi. Maximilián je zastřelen, voltairovský a nacionalistický radikalismus se zmocňuje vlády až dokonce století.

Jenerál Plutarco Calles, president Mexika (zvolený 1,300.000 hlasů proti 250.000) patří do linie těchto radikálních vlastenců. Jeho vláda vystupuje se vši přísností proti kněžím a věřícím, kteří se nechtějí podrobiti jejím rozkazům. Podle slov presidenta Callesa bylo zabito padesát kněží, ale podle jiných svědectví daleko více. Náboženské persekuce jsou na denním pořádku.

Katolíci snášejí utrpení, jež připomínají utrpení Hugenotů. Otec a jeho tři děti jsou odsouzeni k smrti, poněvadž bránili sochu Ježíšovu, vztyčenou na hoře Cubilete, jež měla býti zničena vládními četami. Jinde je uvězněna žena a třicet jejích společníc, poněvadž dovolila sloužiti ve svém domě mši. A všude je krev a smrt — všechny vášně jsou rozpoutány.

Mexická vláda obžalovává formálně episkopát, že on vyvolal celé drama a rozpoutal občanskou válku, poněvadž chtěl podkopati autoritu vlády, jež se již nechtěla cítiti podřízenou církve. President Calles, o němž se říká, že pochází z muslimanské rodiny, prohlásil, že ústava musí býti respektována, a že jí bude za každých okolností brániti a uplatňovati. Konstituce z r. 1857 skutečně stanoví nadřazenost moci civilní, avšak Callesovi předchůdci postupovali v tom ohledu liberálně a zavírali oči nad vzrůstem farností a kolejí. R. 1917 nová ústava, znamenající změnu ústavy z r. 1857, vyjádřila ještě přesněji vůli kongresu vymaniti se z panství kleru, t. j. z panství ciziny, neboť jako dnešní tak i tehdejší vláda směřovala katolictví a cizáctví.

Je ovšem pravda, že řada kněží je Španěly, ačkoliv ústava praví, že mají býti Mexičany. Avšak i tehdy, když jsou Mexičany, je jim zakázáno kritisovati zákony a súčastniti se voleb. Církevní statky patří pak státu.

Jakmile v r. 1926 naznačil president Calles, že hodlá vykládati zákon doslovně, narazil přirozeně na velmi silnou opozici. Země má 16 milionů obyvatel, z nich 12 milionů nevzdělaných Indiánů, jež měla církev římská dlouho na své straně. Avšak od r. 1910 se situace poněkud změnila. Vlády, opírající se o Indiány, líčili církev jako prostředek panství bělochů a vyvolaly tak závist a záští domorodců.

* * *

Nacionalisté si mohli ovšem stěžovati, že mexický katolicismus je řízen z ciziny, neboť mexický klerus byl pod kardinálem chicagským. Vážný konflikt, který dělil Spoj. Státy a Mexiko v otázce vlastnictví petrolejových ložisek, najednou tajemně umlkl. Ve Washingtoně se již nemluví o ultimatu. Nový vyslanec pracuje, jak se zdá, s úspěchem na sjednocení finančních a politických zájmů obou zemí. I Kellogg, kdysi tak hrozivý, jedná nyní v rukavičkách.

Má tedy Calles volné pole? Je nesporné, že Calles vykonal záslužné dílo pro Mexiko zvýšením bohatství, zavedením komunikací a šířením laického školství. Krátce stál v čele národu, který byv dlouho zmítán revolucemi stanul nyní na prahu prosperity. A bylo to jeho dílo, dílo, jež stojí a padá s konstitucí. Běda tomu, kdo by se tedy dotkl některého jejího článku.

A podle Callesa kněží podněcují revoluci. Jsouce dotčeni jeho zdarem, rozrušení jeho úspěchy mezi lidem, jenž ještě včera byl jejich, vyvolávají revoltu. Nechtě tedy prchnou nebo zemrou!

Je to tragické dilema.

Žádný křesťan, ať již katolík, či nikoli, nemůže zůstatí ostatně indiferentním, doví-li se o tolika vraždách, o tolika obětech. Dnes je konečně jedno, zda klerus chtěl vyvolatí vzpouru či nikoli: tisíce nevinných padlo pro svoji víru v smrtelných mukách. Mučedníci podkopávají vždy nejen morální, ale i hmotné opory státu. Dějiny nás tomu učí na každé stránce. Mexiko chce hrátí stále důležitější roli ve světové politice. Je to nejen jeho právo, ale i povinnost. Hospodářským úsilím může se skutečně státí státem veliké důležitosti. Avšak jeho dílo bude marné, nebude-li vedeno principy humanity a jestliže ruce jeho vůdců budou potřísněny krví.

Dr. C. H.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

JE DEMOKRACIE OMYL? (*Current History*, květen 1928).

V článcích spojených pod tímto titulem dokazují bývalý německý císař Vilém a italský ministerský předseda Mussolini, že demokracie zklamala, kdežto guvernér Marylandu Albert C. Ritchie a prof. James T. Shotwell z Carnegie-ho nadace pro mezinárodní mír jejich vývody vyvracejí a brání demokracii.

V rozmluvě se zástupcem časopisu *Current History* praví *Vilém* v podstatě toto: »Parlamentarismus je všude zdiskreditován: parlamentarismus je totéž co korupce.« Panovník, jakožto jednotlivec, měl svědomí a odpovědnost; lid svědomí nemá a vláda je tak rozdělena, že odpovědnost nakonec nemá nikdo. Panovníci jsou dnes většinou sesazeni; ale to jen proto, že nechtěli užít příliš krutých prostředků na udržení své moci: zákony na ochranu republiky jsou mnohem drakoničtější, než bývalé zákony o urážce veličenstva. Demokracie se podobá poháru, do něhož možno liti různé nápoje, které všechny obsahují více nebo méně alkoholu: to je příčina nadšení těch, kdo z nich pijí. Přílišné požití vede nutně ke »Katzenjammeru«. Ve dvou třetinách světa se upouští od demokracie: Itálie, Rusko, Francie (diktátorská moc mín. předsedy pro měnovou politiku), dokonce i Spojené Státy. Dobře říká Američan Mencken, že lid je dítě, které potřebuje, aby je někdo vychovával a řídil. Demokracie buduje na falešném předpokladu »národa«, jakožto skupení jednotlivců; neexistuje takový »národ«, který by byl schopen přemýšlení, který by byl bez egoismu a který by měl zdravý úsudek. V demokracii je jediná opravdová svoboda: ta, s níž ti, kteří »nemají«, ničí svobodu těch, kteří »mají«.

Vilém nepochybuje, že demokrati německé revoluce z r. 1918 budou brzo rozčarováni, protože pravé demokracii se může dařiti dobře jen pod vládou panovníka. Všechny světové theorie o demokracii jsou bezcenné ve srovnání s demokracií, jak ji navrhoval baron von Stein Bedřichu Vilémovi III. Vpád